

JEZIKOVNOSTILNE RAZLIKE IN SORODNOSTI V GOVORU RUSKEGA IN SLOVENSKEGA POLITIKA**1

Povzetek. Namen članka je ugotoviti, katere jezikovnostilne prijeme v svojih govorih uporabljajo politiki pri oblikovanju političnih sporočil. Na analizi dveh govorov slovenskega in ruskega politika lahko ugotovimo, da oba govornika rada uporabljata jezikovna sredstva z vplivajnsko močjo (ponavljanje, glagolski vid, naklon in podobno). Razlike v njunih govorih opazimo predvsem v uporabi osebe, v kateri je govor podan. Ko želita zadevo objektivizirati in povečati njeno veličino, uporabljata tretjo osebo ednine. Če želita poudariti soodgovornost, uporabita prvo osebo množine, ko pa je njun namen, da poudarita svojo pomembnost, uporabita prvo osebo ednine. Slednjo ruski govorec uporablja veliko pogosteje kot slovenski.

Ključni pojmi: politični jezik, jezikovna stilistika, ruski jezik, slovenski jezik, samoljubni jaz

Uvod

Politični govori (Vreg, 2000; Gorenc, 2011) postajajo vir moči (Nye, 2008), predvsem v času, ko mehka (*soft*) in pametna (*smart*) moč (Nye, 2011) prednjačita pred neposredno močjo (*hard power*). Med tem, ali si na vrhu ali na dnu, je danes le tanka črta. Mnogokrat se ta določi prav z vsebino tega, kaj posameznik pove ter kako to pove. Na to naj bi prvi opozoril že Winston Churchill, ki mu mnogi pripisujejo pet slavnih korakov učinkovitega govora. Po njegovem mnenju naj bi govornik vsak govor začel udarno, osredinil naj bi se na le eno (glavno) temo, uporabljal naj bi jasen, slikovit jezik, svoje misli naj bi ilustriral na način, da si jih posameznik lahko priključuje v spomin, ter govor zaključil čustveno in mobilizacijsko (Svetličič in Udovič, 2019). Seveda so te smernice le okvir priprave govora, bistvo govora pa je vedno v sposobnosti govornika pri uporabi jezikovnih sredstev, ki so mu

* Barbara Kopač, doktorska študentka, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani, Slovenija; dr. Boštjan Udovič, izredni profesor, Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani, Slovenija.

** Izvirni znanstveni članek.

¹ Članek je nastal kot del raziskovanja v okviru raziskovalnega programa P5-0177 »Slovenija in njeni akterji v mednarodnih odnosih in evropskih integracijah«.

na voljo. Prav ta so, če so le prav uporabljena, tista, ki omogočajo govorniku dejanje vplivanja (na poslušalstvo) (Brinker, 2000).

Namen članka je analizirati jezikovnostilne posebnosti dveh ključnih političnih osebnosti iz Slovenije in Ruske federacije. Zavedamo se, da je snovanje političnega govora odvisno od mnogih dejavnikov – vsebine razprave, aktualnosti in problematičnosti obravnavanih vprašanj, retoričnih in nasploh vedenjskih značilnosti posameznega govornika, stopnje javnosti dogodka, ki jo v največji meri omogočajo množični mediji, in še marsičesa (Hribar, 2009: 858) –, zato smo se v analizi omejili samo na jezikovnostilne značilnosti obravnavanih govorov. Pri tem se zavedamo tudi omejitev, ki jih takšna analiza ima, in sicer, da je analiza dveh govorov pomembnih politikov iz dveh (sorodnih) držav vsekakor premajhen vzorec za kakršnokoli posploševanje rezultatov, je pa lahko znanstveno (in raziskovalno) zanimiva z vidika uporabljenih jezikovnostilnih sredstev, ki so nosilci ilokucijske (*vplivajske*) funkcije. Kakšne so bile značilnosti dveh govorov, ki bosta del naše analize? Prvi govor je bil v slovenskem, drugi pa v ruskem jeziku. Govora sta bila podana na sorodnem mednarodnem dogodku (prvi sicer na dogodku, odprtem za javnost, drugi pa na dogodku *diplomacije na vrhu*).

Da bi natančneje uokvirili raziskavo posameznih značilnosti obravnavanih govorov, smo si zastavili eno raziskovalno vprašanje z dvema raziskovalnima podvprašanjema, na katera želimo odgovoriti:

- R1: Katere jezikovnostilne značilnosti določajo oba govora visokih političnih predstavnikov?
- R1a: Katere so podobnosti in razlike ter posebnosti, ki jih v svojih govorih uporabljata oba navedena govornika?
- R1b: V kolikšni meri je v obeh govorih prisotna raba prve osebe ednine (samoljubnega jaza) in prve osebe množine (govora za množice)?

Na zastavljena raziskovalna vprašanja bomo skušali odgovoriti oziroma jih ovrednotiti s pomočjo kombinacije različnih raziskovalnih metod, in sicer bomo za določitev raziskovalnega okvira uporabili metodo analize primarnih in sekundarnih virov, s pomočjo katere bomo konceptualizirali ključne pojave, ki določajo političnost jezika. V empiričnem delu bomo uporabili metodo analize besedil (Richardson, 2007: 21–23; Žigon, 2013; Kalin Golob in Logar, 2015; Kalin Golob in Grizold, 2017; Žigon, 2017; Gorjanc in Fišer, 2019; Udovič in Kalin Golob, 2019), s katero bomo analizirali posebnosti govorov znotraj teoretičnih izhodišč pragmatičnega jezikoslovja (Kotovskaja, 2012; Žele, 2008). Z metodo sinteze bomo predstavili ključna spoznanja in podali predloge za raziskovanje v prihodnje.

Članek je sestavljen iz dveh delov. Uvodu sledi zasnova konceptualnega okvira za izvedbo analize obeh govorov, nato pa empirični del, v katerem bomo predstavili jezikovnostilne značilnosti obeh govorov. Temu delu sledi

sklep, v katerem bomo povzeli ključne ugotovitve in spoznanja ter podali nekaj predlogov za raziskovanje te tematike v prihodnje.

Teoretični okvir: oblikovanje in pomen političnega jezika

Razumevanje političnega jezika sodi v okvir študija jezikovne pragmatike, ki jo lahko opredelimo kot odnos med strukturo jezika in načeli jezikovne rabe (Levinson, 1983). Jezikovna pragmatika je tako »splošen kognitivni, socialni in kulturni pogled na jezikovne fenomene, ki je povezan z rabo teh fenomenov v oblikah vedenja« (Verschueren, 2000: 22), in »poudarja funkcionalno povezanost jezika z drugimi platmi človeškega življenja« (prav tam).² Ruski jezikoslovec Boris J. Norman (2009) dodaja, da je področje jezikovne pragmatike še relativno sveže, a kljub temu izrednega pomena, saj zajema tako elemente retorike in stilistike kot tudi elemente socio- in psiholingvistike. Normanov pogled nadgrajuje Kotovskaja (2012), ki poudarja, da gre pri pragmatiki za sposobnost govorca, da s pomočjo izbranih besed in skladenjskih struktur izrazi svoj namen in hkrati razume namere sogovornika.

Govoriti in pisati zgolj o jezikovnopragmatičnih ali pragmalingvističnih analizah v slovenistiki je pravzaprav nemogoče, ob upoštevanju dejstev, a) da mora besediloslovje združevati besedilno skladnjo, teorijo komuniciranja, stilistike in jezikovne pragmatike (Kalin Golob, 2004; Korošec, 2006: 239; Žele, 2008: 63) in b) da je smisel sporočenega posledica sovplivanja jezikovnega, besedilnega in nejezikovnega dela podane informacije (Kalin Golob, in Logar, 2014).

Teorija govornih dejanj (Austin, 1962; Searle, 1969, 1979) in na njej zasnovani pristopi k besedilu pojmujejo besedilo kot kompleksno jezikovno dejanje, s katerim skuša pisec/govorec vzpostaviti določeno komunikacijsko razmerje z bralcem/s poslušalcem (Brinker, 2000: 171). Osrednja enota te teorije je govorno dejanje, tj. »osnovna (najmanjša) enota jezikovnega sporazumevanja, ki ga opravljamo z izrekanjem« (Zadravec Pešec, 1994: 52)³ in ima določeno ilokucijsko (*vplivanjsko*) moč (Austin, 1962).

Vloga govornega jezika v politiki je ključnega pomena. Jezikovna sredstva govorniki izbirajo na podlagi tega, kakšne politične cilje zasledujejo.

² Pri Darinki Verdonik (2003; 2013) je pragmatika v primerjavi z jezikovno pragmatiko manj natančen termin, za druge, denimo za Jefa Verschuerna, pa je pojem že v besednem preobilju (Verschueren, 2000).

³ Koncept govornega dejanja je vpeljal avtor teorije govornih dejanj, filozof John Austin (1962), ki je omenjeno teorijo sprva zasnoval na razlikovanju med dvema tipoma izrekov, tako imenovanimi konstativi (izjave, v katerih rečemo nekaj, za kar lahko tudi preverimo, ali je resnično ali ne) in performativi (izreki, s katerimi opravimo dejanje; tu se ne moremo vpraševati o njihovi (ne)resničnosti, lahko pa ocenimo posrečenost dejanja, ki ga z izrekanjem teh izjav opravljamo) (Hribar, 2006: 7).

Govorjeni jezik je primarni jezikovni izraz, saj vsakdo najprej spregovori in šele pozneje besede tudi zapiše. Poleg tega je govorni jezik tisti naravni proces, ki nam je delno prirojen in se ga spontano učimo že od rojstva, zato vedno prednjači pred pisno jezikovno obliko. Kot pravi Tivadar (2010: 52–53), ima tudi precej večjo moč kot pisana beseda, za kar imamo v zgodovini več trdnih dokazov. Najbolj poznan primer manipulacije skozi govorno besedo vsekakor predstavlja politična diktatura Adolfa Hitlerja.⁴ Posebnost govornega jezika je vezana tudi na področje, na katerem se takšen jezik uporablja, v našem primeru torej na politiko.

Politični jezik lahko opredelimo v širšem in ožjem smislu. V širšem je jezik, ki ga uporabljamo pri upovedovanju političnih tem, v ožjem pomenu pa je politični jezik tipičen za nosilce političnih funkcij na vseh področjih njihovega poklicnega delovanja (Hribar, 2006: 63). Mejo med političnim in nepolitičnim jezikom je težko postaviti. V začetkih preučevanja se je meja določala predvsem na podlagi t.i. politične leksike (Holly, 1990: 85–88), pozneje, z razmahom besediloslovja in pragmatičnega jezikoslovja, pa se je obravnava te problematike preusmerila na analizo besedil s področja politike in pragmatične vidike politične komunikacije (Dieckmann, 1969: 21–25; prim. tudi Hribar, 2006; Kaloh, 2017; Meterc, 2015; Scuteri, 2018; Trupej 2014, 2015; Verdonik, 2019; Vidovič Muha, 2015, 2019).

Tvorci političnega jezika so politiki, torej nosilci določenih političnih funkcij. Ti politični jezik uporabljajo pri svojih aktivnostih, na vseh področjih svojega političnega delovanja, urejanja javnih zadev oziroma področjih, ki zadevajo politiko, in sicer tako na lokalni kot nacionalni in mednarodni ravni. Omenjena opredelitev vsebuje tako znotraj- kot tudi medinstitucionalno komunikacijo, torej komunikacijo v okviru političnih institucij (znotraj posamezne institucije in med različnimi institucijami), ki v glavnem zajema komunikacijo med samimi nosilci političnih funkcij, zajema pa tudi usmerjeno komunikacijo, tj. komunikacijo med političnimi institucijami, njihovimi predstavniki oziroma tistimi, ki se za to funkcijo potegujejo (na volitvah), in javnostjo, ki jo predstavljajo državljani na eni in mediji na drugi strani (Hribar, 2006: 56).

Ključno spoznanje pri uporabi političnega jezika tako je, da se nosilci političnih funkcij v različnih govornih položajih, glede na (potencialno) navzočnost javnosti oziroma volilcev (Vreg, 2000), jezikovno vedejo različno ter da je njihovo politično delovanje v celoti usmerjeno v pridobivanje in krepitev politične moči. To počnejo na štiri načine (Hribar, 2006 in 2009: 382):

⁴ Toporišič (1992) je o tej obliki jezika zapisal, da gre za slušno uresničeno besedilo, ki je prvotno govorno ali pa besedilno obnavljalno (brano, recitirano, deklamirano, na pamet naučeno, pripovedovano).

1. *Spodbujanje zniževanja zaupanja javnosti oziroma volilcev v političnega nasprotnika*, ki se vrši predvsem z opozarjanjem na to, kaj je ta naredil negativnega, nepravilnega in neugodnega. Cilj: zniževanje ugleda političnega nasprotnika.
2. *Spodbujanje verodostojnosti nasprotnikovih izjav*, ki se udejanja z nizanjem negativnih podatkov, povezanih z vladajočo politično opcijo. Cilj: prikazati nasprotno stran v negativni luči.
3. *Krepitev lastne verodostojnosti*, ki jo želi govoreči okrepiti na podlagi svojih preteklih izjav/dejanj ali preteklih izjav in dejanj/drugih. Cilj: okrepiti svoj ugled in prestiž v očeh volilcev.
4. *Pridobivanje, ohranjanje in krepitev zaupanja volilcev*. Z besedami ali dejanji želi govoreči predvsem pridobiti nove volilce, hkrati pa mobilizirati tudi tiste, ki so ga že volili oziroma so mu izkazali pripadnost. Cilj: pridobitev oziroma ohranitev privržencev.

Na podlagi zapisanega lahko povzamemo, da je politični govor govor politikov o politiki, pri čemer je politika opredeljena kot

urejanje družbenih razmer, odločanje o le-teh s pomočjo države in njenih organov; v državah z večstrankarskim sistemom je to dejavnost političnih strank in njihov medsebojni odnos v boju za oblast; s prilastkom je to urejanje razmer in odločanje o le-teh na določenem družbenem področju.« (Slovar slovenskega knjižnega jezika, 1994)

Dejanska razmejitev političnega in nepolitičnega, je pravzaprav nemogoča. Tudi zato, ker je v resnici nemogoče ločiti govor politika od predaje političnih sporočil. *Že per definitionem* je govor politika političen, pa če to želi ali ne. S svojo pojavo in s tem, da je politik, se vse njegove besede vedno postavljajo v politični kontekst, njegovo sporočilo pa s tem dobiva politično težo.

V političnem govoru se pojavijo tri določevalna merila: funkcija, uporabnostni namen in ubeseditvena predmetnost. Funkcija je temeljni pojem funkcijskega jezikoslovja (Kernc, 2004: 7) in se odraža v treh oblikah: v ekspresivni ali izrazni (simptom), v reprezentacijski, predstavitveni ali prikazovalni (simbol) in v vplivanski (apel). V političnem govoru prevladuje pozivna oziroma vplivanska vloga (Kunst-Gnamuš, 1995: 53), ki je usmerjena k oblikovanju prepričanj in stališč množičnega naslovnika, pri čemer politiki radi izbirajo strategije, ki jih razbremenijo odgovornosti za resnično trditve. Tako dosežejo, da naslovnik sploh ne vprašuje po resnični vrednosti trditve. Politični govor ne ukazuje in ne zahteva stvari neposredno, temveč deluje prek *konstativov*. Tako usmerja vsa prepričanja in ravnanja v skladu z interesi govorca, kar potrjuje tudi dejstvo, da se v politiki merijo javno

mnenje, odzivi volilcev na razne afere in podobno (Kunst-Gnamuš, 1995: 57).

Drugo ključno merilo je uporabnostni namen govora, pri čemer je najpogostejši namen manipulacija (Wodak, 1989: 142–143). Z namensko uporabo določenih parol (gesel) so poslušalci namreč pod čustvenim vplivom in tako ima govorec možnost, da pridobi velik del poslušalstva. Intelektualna diskusija v politiki ni cenjena; kar je res pomembno, je odkrivanje simbolov in mitov, čustvenega učinka »dialektičnih« argumentov ali namer iz teoretičnih programov (prav tam). Politični govor namreč nima namena prikazovati dejanskosti, temveč predvsem vplivati na javno mnenje, nedoločno izražanje agensa (Beard, 1999: 26). Na drugi strani Mira Krajnc (2005: 41) pravi, da je namen javnih političnih govorjenih besedilih v prvi vrsti pozivni, pomemben je še prikazovalni. Ostali nameni so po avtoričinem mnenju odvisni od okoliščin konkretnega govornega dejanja (prav tam).

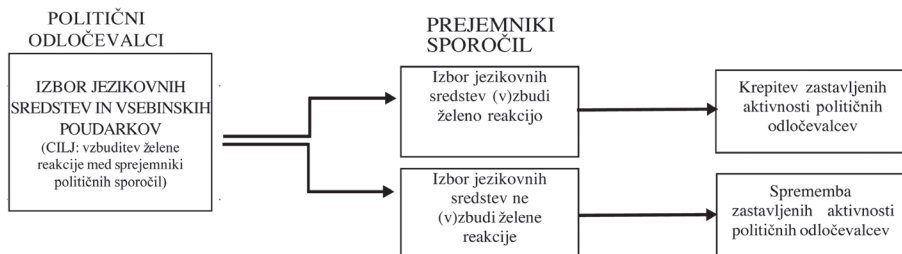
Tvorčev namen se vselej dopolnjuje z vlogo besedila oziroma govora (ubeseditvena predmetnost). V pozivnih besedilih tvorec pridobiva, prepričuje, apelira, ukazuje, zapoveduje, odreja, prosi, vabi, usmerja, moli, ponuja, svetuje, priporoča, predlaga, se pritožuje, grozi – ta besedila bi lahko poimenovali tudi prepričevalni žanri (Hudej, 2002: 78). Predmetnost političnih govorov se tako udejanja skozi tematsko strukturo in slogovne postopke, ki jih prepoznamo po določenih vezniških besedah, členkih, prislovi in drugih kazalcih kohezije in koherence – v razdelanih govorih prevladuje argumentacijski tematski razvoj, ki je značilen za besedilo s prevladujočo pozivno vlogo (prav tam). Prepričljivost in učinkovitost političnega besedila sta tako odvisni od števila argumentov, psiholoških elementov, od moči podanih argumentov in od tega, kolikšno pozornost občinstva pridobi podan govor.

Politični jezik, pa tudi njegova podzvrst – jezik diplomacije (Udovič in drugi, 2011; Udovič, 2016)⁵ – sta izjemno specifična, saj ju poleg vsebine določata predvsem izbira in raba ustreznih jezikovnostilnih sredstev. V tej podzvrsti jezika ni dovolj, da je nekaj samo mišljeno, ampak mora biti tudi izraženo na način, da naslovnik dobi tiste informacije, ki mu jih nosilec želi predati oziroma jih sam želi slišati (Nick, 2001: 41). Za uspešnega politika ali diplomata je torej ključno, da pozna in razume funkcije jezika, njegove registre, slog in še marsikaj (prav tam). Brez tega pripravljeno sporočilo ni in ne more biti pravilno posredovano, prav tako pa ne dosega zelenega učinka. Za uspešno kodifikacijo in dekodifikacijo političnega in diplomatskega jezika je tako potrebno ne samo primerno ustvarjanje in oblikovanje jezika ter izbor pravega registra, temveč tudi enak jezikovni kod tako sporočevalca kot sprejemnika. Poleg tega mora sporočevalec aktivno upravljati z

⁵ O pravnem jeziku prim. komentar Žele (2019: 527–529).

vsemi jezikovnimi sredstvi s ciljem, da bi njegovo sporočilo doseglo karseda najširši spekter prejemnikov sporočila (prim. slika 1).

Slika 1: ODNOS MED SPOROČEVALCI IN PREJEMNIKI V OBLIKOVANJU POLITIČNEGA JEZIKA

Vir: Dopolnjeno na podlagi Udovič (2017: 189).

Analiza političnega govora govorcev A in B

Metodologija raziskave

V članku smo z vidika uporabe jezikovnostilnih sredstev analizirali dva govora pomembnih političnih odločevalcev v Sloveniji in v Ruski federaciji.⁶ Govora sta si – tako po dolžini kot po tematiki – sorazmerno sorodna. Prva razlika je mesto, kjer je bil govor predstavljen. Druga razlika se pojavi pri okviru – govor A je bil namreč predstavljen v notranjepolitičnem, govor B pa v zunanjepolitičnem okviru. Tretjo razmejitev predstavlja občinstvo – prvi govor je bil namenjen širši javnosti, drugi pa izbranemu občinstvu (gl. tabelo 1).

Tabela 1: ZNAČILNOSTI GOVORA A IN B

	Govorec A	Govorec B
Leto govora	2019	2018
Obseg	9.500 znakov s presledki	6.800 znakov s presledki
Tematika	Mir, varnost, sodelovanje	Mir, varnost, sodelovanje
Jezik	Slovenski	Ruski

Vir: Lasten prikaz.

V nadaljevanju bosta izbrana govora analizirana z vidika slovničnih kategorij glagolov (v našem primeru z vidika časa, naklona, osebe in števila) in samostalniške besede (raba skladenjskih struktur ter prostih in stalnih besednih zvez).

⁶ Čeprav bo morda lahko bralec sam razbral, kdo sta bila govornika, smo za namene raziskave zadevo zavestno skušali anonimizirati, saj nismo želeli, da bi bralec že vnaprej, na podlagi stereotipov ali predsodkov, ocenjeval jezikovne prvine govorov izbranih političnih odločevalcev.

Politični govor govorca A

Splošne značilnosti

Govorec A v svojih nagovorih pogosto artikulira zavezanost neposrednega občinstva do predmeta razprave, ki jih združuje:

Izsek 1: Letos spomladi obeležujemo 15. obletnico vstopa Slovenije v Evropsko unijo in zvezo NATO. Slovenija je postala članica zveze NATO 29. marca 2004, dober mesec dni kasneje, 1. maja istega leta, pa tudi članica Evropske unije.

Zavezanost občinstva se posredno izraža v obravnavani tematiki. Vprašanje vključenosti Slovenije v katerokoli mednarodno organizacijo namreč pomeni vpletenost države tudi v mednarodno dogajanje, s tem pa tudi vpletenost njenih državljanov v dogajanje na mednarodni/globalni ravni. Četudi je vključevanje občinstva v diskurz zgolj navidezno oziroma služi le kot strategija, je na strani občinstva vseeno čutiti večje odobravanje, ko se lahko z obravnavano tematiko poistoveti/poveže.

Govorec A pogosto tudi navdihuje neposredno občinstvo, da bi le-to izrazilo svojo zavezanost do predmeta razprave:

Izsek 2: Slovenija bo po svojih najboljših močeh sodelovala v skupnih operacijah za ohranitev ali okrepitev svetovnega miru. V dvajsetih letih je v operacijah in misijah zavezništva sodelovalo več kot 10.000 pripadnikov Slovenske vojske.

Govorec A vseskozi izpostavlja globalno noto, s katero Slovenijo in njene prebivalce navidezno vključuje v razpravo, dejansko pa gre tudi v tokratnem primeru zgolj (ali predvsem) za strategijo vzpostavljanja stika s poslušalstvom. S tovrstnim nagovorom množico namreč navidezno vključi v razpravo in jo z navajanjem pozitivnih dosežkov navdaja z upanjem.

Raba naklona

V govoru govorca A je glagolski naklon povedni (izsek 3), rabljen pa je tudi želelni, v spodnjem primeru izražen s pogojnikom glagola *želeti* (izsek 4).

Izsek 3: Dame in gospodje, ne glede na sedanje polemične tone o članstvu v zvezi NATO ali o njeni spreminjajoči se naravi za Slovenijo in druge države članice velja, da je zveza NATO najboljši odgovor na vprašanje o zagotovitvi nacionalne varnosti.

Izsek 4: *Rad bi izrazil priznanje zvezi NATO, da dobro razume potrebe svoje širitve v države Zahodnega Balkana.*

Govorec sicer v govoru pogosteje uporablja povedni naklon, saj s tem na nevsiljiv način v razpravo vključuje tudi občinstvo, hkrati pa svoje zahteve izrazi bolj omiljeno. Z velelnim naklonom se zaradi pretirane ostrine govorec občinstvu ne bi mogel toliko približati, kot se lahko z uporabo povednega naklona.

Raba časov

Govorec A povečini uporablja sedanji čas (izsek 5), uporabljena pa sta tudi pretekli (izsek 6) in prihodnji čas (izsek 7). Preteklik je običajno uporabljen za podajanje ocene preteklega dogajanja, prihodnjik pa za napovedi bodočega (pričakovanega) delovanja države.

Izsek 5: *Poudarjam, da migracije na splošno pozitivno vplivajo na gospodarstva in družbe v državah prejemnicah, vendar je potrebno zagotoviti, da so legalne in kontrolirane.*

Izsek 6: *Hkratnost vstopa Slovenije v Evropsko unijo in zvezo NATO je imela in ohranja simbole in stvaren značaj.*

Izsek 7: *Takrat in danes je bilo v delu slovenske javnosti prisotno prepričanje, da naša t. i. zahodna identiteta ne bo ogrožena, če bomo ostali vojaško nevtralni oziroma izvzeti iz vojaškega sodelovanja večine držav zahodnega sveta.*

Raba sedanjika⁷ v nagovorih povzroči večjo neposrednost in daje občinstvu občutek, da sodeluje v toku dogodkov oziroma da je umeščeno v govorno situacijo, ki poteka tukaj in zdaj, s čimer se poveča tudi pragmatična moč (v nasprotju s preteklim časom, kjer ima občinstvo le status opazovalca in na razvoj dogodkov nima nobenega vpliva) govorca. Na drugi strani pa uporaba preteklika in prihodnjika ustvarja razdaljo med dogajanjem in občinstvom, ki to dogajanje spremlja.

⁷ Raba sedanjika je deiktična, povezana z govorcevo umeščenostjo v »tukaj in zdaj« (latinsko *hic et nunc*). Govorčeva sedanjost je tako referenčno izhodišče.

Raba slovnične osebe in števila

Govorec A najpogosteje uporablja prvo osebo množine (izsek 8), s čimer vsaj navidezno v razpravo vključuje tudi občinstvo, dejansko pa gre ponovno predvsem za strategijo vzpostavljanja stika. Prva oseba množine daje diskurzu povezovalni ton. Govorec občasno uporablja tudi *samoljubni jaz* oziroma prvo osebo ednine, s čimer v ospredje postavlja sebe in ne države, ki jo predstavlja, torej lastne interese in ne interesov družbe (Balogh, 2011: 100–101). *Samoljubni jaz* je lahko izražen neposredno (izsek 9) ali posredno (izsek 10). Pri slednjem je *samoljubni jaz* izražen s pogojnimi naklonom. Govornik uporablja tudi tretjo osebo ednine, ko nastopi v imenu države (izsek 11).

Izsek 8: *Skupaj smo se odločili za bistveno transformacijo zavezništva, usmerjenega predvsem v izboljšanje naše odvrtačne in obrambne drže, temelječe na 360-stopinjskem pristopu.*

Izsek 9: *Mislím, da ima zveza NATO enako močne razloge za nadaljnji uspešni razvoj, kot jih je imela za svoj nastanek.*

Izsek 10: *Rad bi izrazil priznanje zvezi NATO, da dobro razume potrebe svoje širitve v države Zahodnega Balkana.*

Izsek 11: *Slovenija torej obeležuje 15. obletnico vstopa v zvezo NATO z utemeljenim občutkom, da se je pred 15 leti odločila prav in si bo po svojih močeh prizadevala, da se bodo naša visoka pričakovanja glede zagotavljanja nacionalne in kolektivne varnosti izpolnjevala tudi v prihodnje.*

Raba prostih in stalnih besednih zvez

Povečana frekvenca besed oziroma predvsem besednih zvez kaže na govorcevo čustveno vpletenost, s katero želi govorec vplivati na čustva občinstva. Tako se namreč večkrat omenjene besede oziroma besedne zveze hitreje vtisnejo v spomin oziroma si občinstvo jih hitreje zapomni. Te besede oziroma besedne zveze so, v primeru govorca A, *zveza NATO* (izsek 12), *Evropska unija (EU)* (izsek 13), *Slovenija* (izsek 14). Imamo tudi primere, ko govorec A v isti povedi navede vse tri najpogostejše besede oziroma besedne zveze (izsek 15).

Izsek 12: *Na svojih dveh zadnjih obiskih na sedežu zveze NATO v Bruslju sem poudaril, da mora biti zveza NATO pri pričakovanju izpolnjevanja teh obvez dovolj razumna, da se v nekaterih državah članicah ne bi utrdilo prepričanje, da namenljajo višji delež sredstev za obrambo samo zaradi zahtev zveze NATO, temveč zato, ker je to skupen interes članic.*

Izsek 13: *Če je bila odločitev za vstop v Evropsko unijo domala soglasna, je bila odločitev za vstop v zvezo NATO sicer izjemno prepričljiva, dvotretjinska, vendar manjša od podpore za EU.*

Izsek 14: *Letos spomladi obeležujemo 15. obletnico vstopa Slovenije v Evropsko unijo in zvezo NATO. Slovenija je postala članica zveze NATO 29. marca 2004, dober mesec dni kasneje, 1. maja istega leta, pa tudi članica Evropske unije.*

Izsek 15: *In drugič zato, ker je večina naših državljanov vključitev v EU in zvezo NATO razumela kot dve odločitvi o skoraj istem vprašanju – ali naj Slovenija postane strateško – politično, gospodarsko, socialno in vojaško – del t. i. Zahodnega sveta.*

Raba določenih glagolov glede na pomensko skupino

Uporaba glagolov upravljanja, ustvarjanja in ravnanja nakazuje na aktivno udeležbo govorca v dejanju govora: glagoli upravljanja, ustvarjanja in ravnanja (Žele, 2012: 181).

Izsek 16: *Mislím, da je potrebno po tej poti nadaljevati, hkrati pa si je potrebno vselej prizadevati za zavezníštvo in tesno sodelovanje z Združenimi državami Amerike.*

Izsek 17: *Slovenija torej obeležuje 15. obletnico vstopa v zvezo NATO z utemeljenim občutkom, da se je pred 15. leti odločila prav in si bo po svojih močeh prizadevala, da se bodo naša visoka pričakovanja glede zagotavljanja nacionalne in kolektivne varnosti izpolnjevala tudi v prihodnje.*

Izsek 18: *70 let od ustanovitve zveze NATO in 15 let od vstopa Slovenije v to politično vojaško zavezníštvo NATO ohranja svoje temeljno poslanstvo. Zagotavlja visoko raven kolektivne varnosti držav članic.*

Opazimo, da govorca zaznamujeta akcija in dolžnost, ki kažeta na sporazumni, socialni in ekološki voluntarizem, kar se odraža v uporabi glagolov: *nadaljevati, prizadevati, odločiti se, izpolnjevati, ohranjati, zagotavljati* ipd. Namerno so izbrani glagoli, ki nakazujejo aktivno delovanje na družbenem, političnem in kulturnem področju. V zadnjem primeru gre za jezikovno performativo – ne gre zgolj za izrekanje nečesa, temveč tudi za dejansko implementacijo v praksi (*NATO ohranja ... NATO zagotavlja ...*).⁸ Povečini je govora o eksplicitnih performativih (o izrekih, kjer je performativnost jasno razvidna, nedvoumna: *ohranja, zagotavlja*).

Raba naklonskih glagolov

V besedilu je pogosta je uporaba naklonskih glagolov (želeči, nameniti, nameravati), z uporabo katerih govorec izraža svojo namero. Najpogostejša oblika je deontična naklonskost.⁹

Izsek 19: *Nekaj te pragmatičnosti in širše politične presoje bi si želel tudi pri širitvi Evropske unije v ta del Evrope.*

Opazimo tudi zanikanje tistih naklonskih glagolov, ki se povezujejo z *deontično naklonskostjo* (v spodnjem primeru *ne smeti*).

Izsek 20: *Na svojih dveh zadnjih obiskih na sedežu zveze NATO v Bruslju sem poudaril, da mora biti zveza NATO pri pričakovanju izpolnjevanja teh obvez dovolj razumna, da se v nekaterih državah članicah ne bi utrdilo prepričanje, da namenjajo višji delež sredstev za obrambo samo zaradi zahtev zveze NATO, temveč zato, ker je to skupen interes članic.*

Raba skladsenjskih struktur

Pogosta je uporaba deiktivnih¹⁰ prislovov, ki vzpostavljajo razmerje med izrečenim in trenutkom govora.

Izsek 21: *Letos spomladi obeležujemo 15. obletnico vstopa Slovenije v Evropsko unijo in zvezo NATO.*

⁸ Ne samo da govorec izreka, da Zveza NATO počne to in ono, to dejansko tudi počne oziroma ureničuje v praksi s sporazumi, z dogovori, s pogodbami.

⁹ Deontično naklonskost lahko opredelimo kot kazalnik stopnje sprejemljivosti zunajjezikovne situacije, ki jo običajno izraža tvorec besedila (Nuyts, 2014: 5).

¹⁰ Deiktivnih izrazov ne moremo interpretirati na podlagi njihove navidezne vrednosti.

Izsek 22: *Tudi Slovenija. Tako je, z določenimi odtenki, pravzaprav tudi danes.*

Izsek 23: *Takrat in danes je bilo v delu slovenske javnosti prisotno prepričanje, da naša t. i. zahodna identiteta ne bo ogrožena, če bomo ostali vojaško nevtralni oziroma izvzeti iz vojaškega sodelovanja večine držav zahodnega sveta.*

Z uporabo prislovov se natančneje opiše okoliščine, v katerih je bil govor podan (denimo *letos, danes, takrat*).

Katere so najpogostejše skladišne strukture pri govorniku A?

1. Pridevniška beseda + pridevnik + samostalniška beseda

Izsek 24: *Zato, ker je bilo v zelo zgoščenem zgodovinskem dogajanju v devetdesetih letih prejšnjega stoletja in na prelomu novega tisočletja – po padcu komunizma in železne zavesi, po osamosvojitvi ter ustanovitvi demokratičnih suverenih držav v Centralni in Vzhodni Evropi – potrebno hitro, strateško in razumljivo geopolitično umeščanje tega dela t. i. Nove Evrope.*

2. Pridevniška beseda + prislov + nedoločnik

Izsek 25: *Zato vsi razumemo, da je potrebno dolgoročno razmišljati o krepitvi lastne, evropske obrambne moči.*

3. Nepregibni povedkovnik + nedoločnik

Izsek 26: *Zato je zaupanje znotraj zaveznitva treba ohranjati, kar je odgovornost vseh zaveznikov in vsake zaveznice posebej.*

4. Povedkovni prislov

Izsek 27: *Mislím, da je potrebno po tej poti nadaljevati, hkrati pa si je potrebno vselej prizadevati za zaveznitvo in tesno sodelovanje z Združenimi državami Amerike.*

Politični govor govornika B

Kot že govorec A, tudi govorec B v svojem nagovoru, s katerim se obrača na voditelje drugih držav, artikulira zavezanost neposrednega občinstva

do predmeta razprave, ki jih združuje, in navdihuje neposredno občinstvo, da bi le-to izrazilo svojo zavezanost do predmeta razprave. Oboje govorec izpolni tako, da širšemu občinstvu približa globoko zavezanost k skupnemu plemenitemu in vrednemu cilju delovanja. Tudi tokrat je zaveza množic osnovana na govorčevi strategiji pridobiti privrženca, a kljub navidezni predanosti se množice na tovrstni pristop povečini odzivajo pozitivno.¹¹

Izsek 1: *Strinjam se s svojim predhodnikom, da Šanghajska organizacija za sodelovanje uspešno napreduje. S pridružitvijo Indije in Pakistana, katerih predstavniki so tokrat prvič prisotni kot polnopravni člani, se je naša organizacija še okrepila, razširila meje in tudi svoje zmožnosti.*

Raba naklona

Govorec B uporablja tako povedni (izsek 2) kot tudi pogojni naklon (3 in 4). V zadnjih dveh primerih se govorec B približa slogu govorca A, ki prav tako uporablja pogojnik (*Želel bi, rad bi ...*).

Izsek 2: *Program boja proti terorizmu, separatizmu in ekstremizmu, sprejet na današnjem srečanju, opredeljuje temelje našega sodelovanja za prihodnja tri leta.*

Izsek 3: *Želel bi izraziti zahvalo našim kolegom ...*

Izsek 4: *Želel bi izpostaviti, spoštovani kolegi, ...*

Raba metaforičnih sredstev in pridevnikov

Govorec uporablja metaforična sredstva in pridevnike, ki pritegnejo ljudstvo (izsek 5), prisotna pa je tudi raba svojilnega pridevnika (izsek 6).

Izsek 5: *Humanitarni, skupni, ključni, pozitivni, naši (skupni) ...*

Izsek 6: *S pridružitvijo Indije in Pakistana, katerih predstavniki so tokrat prvič prisotni kot polnopravni člani, se je naša organizacija še okrepila, razširila meje in tudi svoje zmožnosti.*

Raba časov

Tudi govorec B poleg sedanjega (izsek 7) uporablja tudi pretekli čas

¹¹ Izvirna različica govora, podanega v ruskem jeziku, je dostopna pri avtorjih.

(izsek 8). Slednjega uporablja predvsem, ko gre za poročanje o preteklem delu oziroma doseženem napredku.

Izsek 7: *Pozitivno ocenjujemo želje Pjongjanga, Seula in Washingtona, da bi dosegli soglasje prek dialoga in pogajanj, da bi miroljubno rešili krizo, skladno z ruskimi in s kitajskimi načrti.*

Izsek 8: *V Siriji smo v boju proti terorizmu dosegli že velik uspeh.*

Raba slovnčne osebe in števila

Govorec B pogosto uporablja samoljubni jaz (1. osebo ednine), ki pa ni nujno vedno izražen neposredno. Tu njegov slog znova spominja na slog govorca A. V izsekih 3, 4 in 9 je ta samoljubni jaz izražen s pogojnim naklonom. Kot že govorec A, tudi govorec B uporablja prvo osebo množine (izseka 7 in 10). Ko govori v imenu države, se pojavi tudi tretja oseba ednine (izsek 11 in 12).

Izsek 9: *Ob tej priložnosti bi rad predstavnike držav povabil k udeležbi na prvem srečanju voditeljev regij članic Šanghajske organizacije za sodelovanje in na Forum malih poslov Šanghajske organizacije za sodelovanje ter držav BRICS, ki bosta potekala v Ruski federaciji.*

Izsek 10: *Pričakujemo tudi sodelovanje Mladinskega odbora Šanghajske organizacije za sodelovanje pri preprečevanju vključevanja mladih v teroristične aktivnosti.*

Izsek 11: *Rusija pozdravlja prihajajoče vrhovno srečanje med Združenimi državami in Severno Korejo ter hkrati podpira trud Kitajske pri reševanju korejskega vprašanja.*

Izsek 12: *Rusija podpira dosledno in natančno uresničevanje Skupnega akcijskega načrta.*

V izsekih 3, 4 in 9 je izpostavljena prva oseba ednine (**Я** namesto *мы*, tokrat izraženo posredno), s čimer govorec napelje k misli, da je ključen on sam in ne toliko celotna skupnost. Ker nastopa v imenu države, bi lahko nastopil tudi z besedami *Želeli bi izpostaviti* (mi, prebivalci države; države, ki jo predstavljam jaz; *želeli bi izraziti* ...). V izsekih 7 in 10 govorec uporabi prvo osebo množine, s čimer v središče postavi skupnost/državo (*Мы рассчитываем, не только я*), v izsekih 11 in 12 pa uporabi celo tretjo osebo ednine, ko spregovori v imenu države.

Raba prostih in stalnih besednih zvez

Najpogosteje uporabljene besede oziroma besedne zveze pri govorniku B so *politični sporazum (poravnava), politični dialog, varnost*. Izbrane besede oziroma besedne zveze so namerno uporabljene pogosteje, saj se z njimi govorec želi približati občinstvu. S poudarkom na navedenih besedah oziroma besednih zvezah govorec podaja tudi svoja prepričanja in izpostavlja načela, kot so odgovornost, poštenost, zaupanje in tako dalje. Predvideva se namreč, da so ta pomembna tudi občinstvu.

Raba naklonskih sredstev

Tudi v govorih govornika B je uporaba naklonskih glagolov (želeti, nameiniti, smeti, moči) precej pogosta (glej izseke 13, 14 in 15), uporabi pa tudi modalno zvezo zanikanega modalnega glagola in nedoločnika (glej izsek 16).

Izsek 13: *Želel bi izpostaviti, da je znotraj Šanghajske organizacije za sodelovanje primarni cilj še vedno boj proti terorizmu.*

Izsek 14: *Šanghajska organizacija za sodelovanje mora nadaljevati stabilizacijo položaja v regiji.*

Izsek 15: *Kirgiški prijatelji lahko računajo na rusko pomoč.*

Izsek 16: *Prav gotovo pa si ne moremo pomagati, da bi nas ne skrbelo vprašanje iranske oborožitve.*

Raba skladijskih struktur

Najpogostejši skladijski strukturi pri govorniku B sta:

- povedkovni prislov *pomembno* (важно) + glagol (nedoločnik):

Izsek 17: *Pomembno je, da se proti porajajočemu se terorizmu borimo enotno, da zaustavimo proizvodnjo in preprodajo mamil in da Afganistanu pri obnovi nudimo vso potrebno pomoč, da si ekonomsko opomore in se povrne v stabilno stanje.*

Izsek 18: *Ključno je stopiti korak naprej in poskrbeti za še trdnjše usklajevanje in uresničevanje projektov na področju izmenjave, vlaganja in infrastrukture znotraj Evrazijske ekonomske unije in kitajske pobude za gospodarski pas svilne poti (BRI).*

- povedkovni prislov *prav gotovo* (безусловно) s faktičnim pomenom:

41) *Prav gotovo pa si ne moremo pomagati, da bi nas ne skrbelo vprašanje iranske oborožitve.*

Razprava

V analizi smo izpostavili jezikovnostilne značilnosti, ki jih v svojih govorih uporabljata oba govorca. Četudi se zavedamo, da na podlagi jezikovnostilne analize le dveh govorov ne moremo posploševati, pa lahko, primerjajoč ta dva govora (tudi zaradi njune sorodnosti), ugotovimo, da želita v analiziranih govorih oba govorca: (1) neposredno zavezati občinstvo k predmetu razprave ter (2) navdihniti neposredno občinstvo, da bi le-to izrazilo svojo zavezanost do predmeta razprave. To skušata doseči s tem, da občinstvu približata globoko zavezanost k skupnemu plemenitemu in vrednemu cilju delovanja. Pri tem si oba obravnavana govorca pomagata s spodaj naštetimi jezikovnostilnimi sredstvi:

- govorec A kot tudi govorec B v analiziranih govorih uporabljata povedni in pogojni naklon;
- govorca A in B v analiziranih govorih večinoma uporabljata sedanjik, ki daje občutek večje neposrednosti, hkrati pa občinstvo umešča v dano situacijo in jim daje tudi (lažen) občutek možnosti sovplivanja na dogodke doma in v svetu;¹²
- oba govorca v analiziranih govorih uporabljata prvo osebo množine, s čimer z občinstvom, ki ga nagovarjata, vzpostavita stik, občasno pa, ko želita poudariti svojo zavezanost k nečemu, uporabljata tudi prvo osebo ednine, t. i. *samoljubni jaz*. Tretjo osebo ednine govorca uporabljata, ko se sklicujeta na nekaj izjemno pomembnega, ki presega posameznika, tj. na državo;
- povečano pojavljanje določenih besed in besednih zvez v analiziranih govorih kaže na njuno čustveno vpletenost in poudarke, ki jih želita dati, sočasno pa prav s temi jezikovnostilnimi sredstvi vplivata tudi na čustva občinstva;
- oba govorca v analiziranih govorih uporabljata deontična naklonska sredstva, govorec B občasno uporabi tudi dinamično naklonskost; pri njem je prisotno tudi zanikanje naklonskih glagolov;
- oba govorca v analiziranih govorih uporabljata aktivne glagolske strukture, kar zmanjšuje razdaljo med njima in občinstvom, saj je govorec osebek v stavku in sebi podeljuje status akterja.

¹² V preteklem času ima občinstvo le možnost »opazovanja in ocenjevanja«.

Poleg naštetih podobnosti in sorodnosti pa se v analiziranih govorih pojavljajo tudi nekatere razlike, ki jih moramo izpostaviti, in sicer:

- govorec A v analiziranem govoru poleg sedanjega in preteklega uporablja tudi prihodnji čas, predvsem ko napoveduje bodoče dogajanje/delovanje države;
- govorec B v analiziranem govoru poleg tega pogosteje kot govorec A uporablja prvo osebo ednine (samoljubni jaz), s čimer občinstvu otežuje povezovanje s predmetom razprave;
- opazimo lahko, da govorca A v analiziranem govoru zaznamujeta akcija in dolžnost, ki kažeta na sporazumni, socialni in ekološki voluntarizem, kar se odraža v uporabi glagolov: *nadaljevati*, *prizadevati*, *odločiti se*, *izpolnjevati*, *ohranjati*, *zagotavljati* in podobno; pri govorcu B tega ni, četudi prav tako uporablja glagole upravljanja, ustvarjanja in ravnanja (predvsem izrazje, vezano na boj oziroma aktivno udejstvovanje);
- govorec A v analiziranem govoru pogosto uporablja deiktčne prislove (danes, takrat, letos), medtem ko za govorca B to ne drži; govorec B v analiziranem govoru pogosto uporablja povedkovni prislov *pomembno* in povedkovni prislov *zagotovo* s faktičnim pomenom;
- metaforičnost je v analiziranem govoru pri govorcu A izvzeta, medtem ko je v govorih govorca B pogosto prisotna.

Sklep

Dandanes je vloga političnega jezika povsem drugačna kot pred desetletji. Zaradi sodobne tehnologije in enostavnega dostopa do različnih vrst medijev ima lahko vsakdo vsakodnevni stik s politično besedo. Vsi smo vsak dan v stiku z določenimi političnimi jezikovnimi sredstvi prek televizijskih zaslonov in radijskih sprejemnikov ali prek posnetkov, objavljenih na spletu, in jih vsaj do določene mere lahko spremljamo in analiziramo. Ker je govor vseskozi podvržen vplivu zunanjih dejavnikov, tj. prostoru, kjer je govor podan, množici, ki govoru sledi, in podobno, politični govor marsikje odstopa od predpisane knjižne norme, čemur botrujejo torej različni družbenopolitični dejavniki.

Naša analiza je pokazala, da se v izbranih govorih državnikov pogosto pojavljajo podobna jezikovna sredstva, figure in tropi, prav tako pa sta si sogovornika podobna pri stopnjevanju svojih govorov (od manj pomembnega k pomembnejšemu in nazaj k manj pomembnemu). V tem okviru lahko odgovorimo na prvo raziskovalno vprašanje, in sicer, da najdemo v obeh analiziranih govorih standardizirane oblike in jezikovna sredstva z vplivanjsko močjo, ki jih govornika rada uporabljata (ponavljanje, glagolski vid, naklon in podobno). Na drugi strani pa se med govornikoma kažejo razlike v uporabi osebe, v kateri je govor podan. Ko želita zadevo objektivizirati

in povečati njeno veličino, uporabljata tretjo osebo ednine. Če želita poudariti soodgovornost, uporabita prvo osebo množine, ko pa je njun namen, da poudarita svojo pomembnost, uporabita prvo osebo ednine. To drugi govorec uporablja veliko pogosteje kot prvi, kar lahko pripišemo predvsem pomenu Ruske federacije v mednarodni skupnosti.

Zavedajoč se omejitev raziskave, ki smo jih izpostavili že na začetku razprave, lahko povemo, da moramo uporabo jezikovnostilnih sredstev v analiziranih govorih razumeti kot pilotno analizo govorov dveh državljanov. Tako ugotovitev ne moremo in ne smemo posploševati – ne na splošne značilnosti govorov obeh govornikov ne na sorodnosti in razlike med oblikovanjem jezikovnostilnih sredstev v slovenskem in ruskem jeziku. Da bi lahko zadeve posplošili, bi morali analizirati več govorov obeh govorcev, v še bolj sorodnem kontekstu in v jasnejšem okviru delovanja. Prav tako bi bilo morda bolje, ko bi analizirali govore dveh državljanov držav, ki sta si po velikosti bližje. To bi bilo smiselno predvsem z vidika pojavljanja tretje osebe ednine (država) in prve osebe ednine (samoljubni jaz). Smiselno bi bilo analizirati tudi jezikovnostilne značilnosti govorov državljanov longitudinalno, znotraj iste države, da bi videli, ali se govori res vedno vežejo le na govorce ali obstaja nekakšen nacionalni/državni kanon uporabe jezikovnostilnih sredstev, ki ga je treba vedno upoštevati in uveljavljati, če posameznik želi, da bo govor uspešen. Vse te metodološko odprte zadeve, ki bi omogočile nadaljnjo posploševanje ugotovitev, ostajajo izziv za raziskovanje področja tudi v prihodnje.

LITERATURA

- Austin, John (1962): *How to do Things with Words?* Oxford: Oxford University Press.
- Balogh, József (2011): *Analyse linguistique des discours de politique extérieure de Jacques Chirac*. Veszprém: Université de Pannonie: École Doctorale en Sciences du Langage.
- Beard, Adrian (2000): *Language of politics*. London, New York: Routledge.
- Berridge, Geoff R. (2001): *A Dictionary of Diplomacy*. Palgrave: New York.
- Brinker, Klaus (2000): *Methoden. Textstrukturanalyse. V: Text und Gesprächslinguistik. Ein internationales Handbuch zeitgenössischer Forschung*. 1. zvezek. Klaus Brinker et al (ur.), 164–175.
- Dieckmann, Walter (1975): *Sprache in der Politik*. Heidelberg: Carl Winter Universitätsverlag.
- Ellis, Richard J. (1998): *Speaking to the People: The Rhetorical presidency in historical perspective*. Amherst: University of Massachusetts Press.
- Fairclough, Norman (2000): *New Labour, New Language?* London: Routledge.
- Gorenc, Nina (2011): *Pasti in izzivi političnega in diplomatskega diskurza. Teorija in praksa* 48 (4): 893–914.

- Gorjanc, Vojko, in Darja Fišer (2018): Twitter in razmerja moči: diskurzna analiza kampanj ob referendum za izenačitev zakonskih zvez v Sloveniji. *Slavistična revija* 66 (4): 473–495.
- Holly, W. (1990): *Politikersprache. Inszenierungen und Rollenkonflikte im informellen Sprachhandeln eines Bundestagsabgeordneten*. Berlin: De Gruyter.
- Hribar, Nataša (2006): *Sodobni slovenski politični jezik*. Doktorska disertacija. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- (2009): Vloga medijev v političnem komuniciranju. *Teorija in praksa* 46 (6): 857–869.
- Hudej, Sonja (2002): Uspešnost uresničevanja tvorčevega namena v šestih besedilnih vrstah. *Slavistična revija* 50 (1): 61–81.
- Kalin Golob, Monika (2004): Moč jezika – izbor dejstev in besed. *Teorija in praksa* 41 (3–4): 703–711.
- Kalin Golob, Monika, in Nataša Logar (2014): Prostor v poročevalskem skupnem sporočalnjskem krogu. *Slavistična revija* 62 (3): 363–373.
- Kalin Golob, Monika, in Nataša Logar (2015): Jezikovne izbire pri upovedovanju zaupnih virov informacij: iz zgodovine v sodobnost. *Teorija in praksa* 52 (4): 651–669.
- Kalin Golob, Monika, in Anton Grizold (2017): Obrambna prvina nacionalne varnosti Slovenije v primežu obveščevalno-varnostne službe, politike in medijev. *Teorija in praksa* 54 (1): 92–111.
- Kaloh Vid, Natalia (2017): Posodabljanje prevodov: prevajanje kulturnospecifičnih elementov v prvih dveh knjigah romana Bratje Karamazovi. *Slavistična revija* 65 (3): 459–473.
- Kernc, Boštjan (2004): Značilnosti političnega jezika v totalitarni in demokratični družbi na primeru slovenskih parlamentarnih govorov. Diplomsko delo. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- Korošec, Tomo (2006): O besediloslovnih prvinah v slovenskem jezikoslovju. V: *Slovensko jezikoslovje danes*. Ada Vidovič Muha (ur.), 239–258. Ljubljana: Slavistično društvo Slovenije.
- Kotovskaja, Svetlana Stanislavovna (2012): *Vvedenie v lingvističeskuju pragmatiku*. Minsk: BGU.
- Krajnc, Mira (2005): Poskus oblikovanja meril za tvorbo učinkovitega javnega govorjenega političnega besedila. *Slavistična revija* 53 (1): 27–47.
- Krajnc Ivič, Mira (2005): *Besedilne značilnosti javne govorjene besede*. Maribor: Slavistično društvo Maribor.
- Kunst-Gnamuš, Olga (1995): *Teorija sporazumevanja*. Ljubljana: Pedagoški inštitut, Center za diskurzivne študije.
- Levinson, Stephen C. (1983): *Pragmatics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Meterc, Matej (2015): Enoto slovenskega paremiološkega minimuma v govornem korpusu GOS. *Slavistična revija* 63 (1): 1–15.
- Nick, Stanko (2001): *Use of Language in Diplomacy*. V: *Language and Diplomacy*. Jovan Kurbalija in Hannah Slavik (ur.), 39–49. Malta: DiploProjects, Mediterranean Academy of Diplomatic Studies, University of Malta.

- Neustadt, Richard E. (1990): *Presidential power and the modern presidents: The politics of leadership from Roosevelt to Reagan* (3rd edition). New York: Free Press.
- Norman, Boris Justinovič (2009): *Lingvističeskaja pragmatika (na materiale rus-skogo i drugih slavljanskih jzykov): kurs lekcij*. Minsk: BGU.
- Nuyts, Jan (2014): *Analysis of the modal meanings*. V: *The Oxford Handbook of Modality and Mood*. Jan Nuyts in Johan Van Der Auwera (ur.), 31–49. Oxford: Oxford University Press.
- Pehar, Dražen (2011): *Diplomatic Ambiguity: Language, Power, Law*. Saarbrücken: Lambert Academic Publishing.
- Richardson, John E. (2007): *Analysing Newspapers: An approach from critical discourse analysis*. London, New York: Palgrave Macmillan.
- Rose, Peter (1995): *Cicero and the Rhetoric of Imperialism: Putting the Politics Back into Political Rhetoric*. *A Journal of the History of Rhetoric* 13 (4): 359–399.
- Searle, John R. (1969): *Speech Acts: An Essay in the Philosophy of Language*. London: Cambridge University Press.
- Scuteri, Lucia Gaja (2018): *Diahrona makroprozodična raziskava slovenskega govora v televizijskih informativnih oddajah*. *Slavistična revija* 66 (2): 143–157.
- Slovar slovenskega knjižnega jezika: spletna izdaja*. Dostopno preko <http://www.fran.si> (29. 6. 2019).
- Svetličič, Marjan, in Boštjan Udovič (2019): *Učbenik za predmet Tehnike pogajanj*. Osnutek.
- Tivadar, Hotimir (2010): *Gradivna utemeljenost opisa slovenskega govornega jezika*. V: *Izzivi sodobnega jezikoslovja*. Vojko Gorjanc in Andreja Žele (ur.), 53–62. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- Toporišič, Jože (1992): *Enciklopedija slovenskega jezika*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Trupej, Janko (2014): *Zaznamovanost slovenskega izrazoslovja za temnopolte*. *Slavistična revija* 62 (4): 635–645.
- (2015): *Strategije za podnaslovno prevajanje profanosti v slovenščino*. *Slavistična revija* 63 (1): 17–28.
- Udovič, Boštjan (2016): *Vpliv jezika diplomacije na normo knjižnega jezika*. *Slavistična revija* 64 (3): 365–384.
- Udovič, Boštjan (2017): *Music as a means of statecraft: the example of ceremonial sessions of the National Assembly*. *Muzikološki zbornik* 53 (1): 185–202.
- Udovič, Boštjan, Tanja Žigon in Marija Zlatnar Moe (2011): *Posebnosti prevajanja strokovnega jezika diplomacije: primer Dunajske konvencije o diplomatskih odnosih*. *Slavistična revija* 59 (3): 269–291.
- Udovič, Boštjan, in Monika Kalin Golob (2019): *Med navdušenjem in razočaranjem: analiza poročanja treh slovenskih tiskanih dnevnikov o odločbi arbitražnega sodišča*. *Slavistična revija* 67 (4): 589–603.
- Verdonik, Darinka (2003): *Pragmatični vidik nespোরазumov v komunikaciji*. Doktorska disertacija, Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- Verdonik, Darinka (2013): *Koncept konteksta v jezikoslovnih in kulturnih teorijah*. *Slavistična revija* 61 (4): 631–650.

- Verdonik, Darinka (2019): Pomanjkljivo sporazumevanje v ideološko vpetem diskurzu. *Slavistična revija* 67 (3): 509–525.
- Verschueren, Jeff (2003): *Understanding Pragmatics*. Peking: Foreign Language Teaching and Research Press.
- Vidovič Muha, Ada (2015): Propozicija v funkcijski strukturi stavčne povedi – vprašanje besednih vrst (poudarek na povedkovniku in členu). *Slavistična revija* 63 (4): 389–406.
- Vidovič Muha, Ada (2019): Spol – jezikovni sistem in ideologija. *Slavistična revija* 67 (2): 127–137.
- Vreg, France (2000): *Politično komuniciranje in prepričevanje*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Wodak, Ruth (1968): The power of political jargon – a »Club-2« discussion. V: *Power, language and ideology*. Ruth Wodak (ur.), 137–165. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing company.
- Zadavec Pešec, Renata (1994): *Pragmatično jezikoslovje: temeljni pojmi*. Ljubljana: Center za diskurzivne študije, Pedagoški inštitut pri Univerzi v Ljubljani.
- Žele, Andreja (2008): *Osnove skladnje*. Ljubljana: samozaložba.
- Žele, Andreja (2012): Pomensko-skladenjske lastnosti slovenskega glagola. Ljubljana: Založba ZRC. Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša.
- Žele, Andreja (2019): O pravnem jeziku z vidika pravnikov in jezikoslovcev. *Slavistična revija* 67 (3): 527–529.
- Žigon, Tanja (2017): Übersetzung oder Adaption: Fallbeispiel Jakob Alešovec (1842–1901). *Acta neophilologica* 50 (2): 153–171.
- Žigon, Tanja (2013): The image of the “Turk” in Slovene culture in light of newspaper articles. *Across languages and cultures* 14 (2): 267–286.